

Slovanská
knihovna.

Славянская
Библиотека.

SLOVANSKA
KNJIZNICA.

Urejuje in izdaja

Andr. Gabršček.

Mali Zlatko

Povest

Pogumnim Bog pomaga.

Božična pripovedka

Tiska in zalaga „Goriška tiskarna“ A. Gabršček
v Gorici, Gosposka ulica šte. 9

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“.

Snopič 8. V Gorici, 13. januarja 1894. Cena 12 kr.

Mali Zlatko

Česki spisal

Jos. D. Konrad;

preložil

Vekoslav Benkovič

Pogumnim Bog pomaga

Božična pripovedka.

Ruski spisal **P. N. Polevoj;**

poslovenil

J. J. Kogej

Tiska in zalaga v Goriski tiskarni A. Gabršček v Gorici,
Gospodska ulica števil. 9.

IN = 030002196

ID = 58016768

Mali Zlatko.

Druga stotnija lovskega batalijona, ležečega v začetku leta 1882. v Avtovci, dobila je neki dan februarija meseca ob enajstih po noči povelje, naj se takoj pripravi za marš. Sto in šestdeset vojakov, stisnjenih v dolgi sobi, polni prahu, dima in smradú, in razsvetljeni od jedne same majhne svetilnice, koje slaba luč v zgoščenem, nečistem vzduhu ni mogla prodreti dalje nego dva tri korake, vstajalo je mrzko z zmede zamazanih plaht, poležanih slamnjakov in kupov drobnega sena ter se leno, z vidno nevoljo oblačilo v pomečkane plašče in težko opravo.

Dolgo to ni trajalo; skoro vsi vojaki so se vselej ulegli oblečeni in obuti, mnogi celo na glavi s čepico, katere mnogi niso sneli po štirinajst dnij. Stali so tu, ob nogah držeči puške in popravljajoč si torbe za patrone, ki so jih tiščale v boke.

Čakali so, da se odpró vrata zaduhle, zabite izbe, in da jih povedejo ven v mračni, a sveži vzduh na slepo tja, kamor je namerjena tajna volja poveljnikov.

A ob dvanajstih vstopi stotnik ter zakliče:

„Uležite se, tako, kot ste, popolnoma opravljeni, pušk ne devajte iz rok! Nadlovec Linhart, strogo pazite na to, da nikdo ne odloži orožja!“

Po teh besedah je odšel, nadlovec pa je iz jednega kota izbe z rezkim glasom ponovil stotnikovo povelje, in vojaki, taki, kot so bili, so s hrupom zopet popadali na slaba ležišča.

Tu se je oglasil tih, nezvezan razgovor, tam surova kletev, tam globoko hropenje. Zadaj je nekoliko vojakov poskušalo peti otožno pesem. Nadlovec grozno zakolne nad tistimi, ki so peli. Za tiste, ki so kleli, se ni zmenil, to spada k pravemu vojaškemu življenju kot sol v juho.

Še le ob štirih pred dnem na krat po izbi zadoni krik:

„Po koncu, po koncu, naglo, ven iz izbe!“

Vojaki so vstajali, in zaspani, opotekajoč se kot pijanci, vreli skozi vrata ter se zunaj v temi in neredu postavljali v dolgo vrsto. Zopet je trajalo nekaj časa, predno so bili prešteti, predno so načelniki čet dali raport in predno je hrupno vzdramljeni polkovni zdravnik pregledal kakih petnajst mož, ki so ostali v izbi, zglasivši se za bolne. Po zdravniški preiskavi se je število bolnikov skrčilo na kakih osem, drugi pa so morali k stotniji.

Potem je bilo dano pridušeno povelje za marš, in stotnija se je tiho, spremljana od petorice psov, zamolklo pomikala v valovitem redu po dva

in dva mimo turških hiš avtovačkih, zavila na levo čez mostič, prestopila reko ter potem po širnem Gačkem polju odhajala proti jugu. Kadarkoli je zaropotalo bodalo ali glasneje udarila puška, takoj so poročniki in nadporočniki opominjali:

„Tiho, tiho! Šest ur okov dobi, kdor bo delal hrup!“

Sedaj se je vojakom že zdelo, kam gredo. Merili so naravnost proti črnogorskim mejam, ki so bile na desno in levo oddaljene jedva poltretjo uro. Bilo je jasno, da odprava ne bode dolga in da se bržkone še ta dan vrne domov.

Pozneje, čez kake pol ure, zvedeli so namen svoje poti. Za njimi je namreč prišel na malem konju in se jim pridružil trgovec iz Avtovca, kateremu so prejšnji dan zvečer „ustaši“ ugrabili karavano sedemnajstih tovornih živalij, ki so preko Trebinja iz Dubrovnika nesle blago. Ustaši so se bajé s plenom brez dvojbe umaknili v malo vas Vratkoviče, za katero je bila jedva lučaj daleč varna goščava, skale in rešilna meja Črne Gore. Pred dném je prišla v Avtovac vest o njih dozdevnem taboru, in sedaj je hitela proti Vratkovičem druga stotnija, da bi iznenadila predrzne ustaše.

Ko so vojaki prišli na južni konec Gačkega polja, danilo se je že. Kamenita cerkvica in malo dalje neznatni dom vojvode Zimunića, znanega vodje iz minolega ustanka proti Turkom, belil se

je pred njimi mej nizkimi holmi, pokritimi s suho travo in belkastim kamenjem. Dasi je bilo v začetku februarja, bilo je vendar dosti toplo vreme in nikjer, razven na visokih gorah, ni bilo trohice snega. Že nekaj časa so bili dnevi tihi, brez vetra in solnca, a s sivomodrim nebom, kateri se je nekako pomišljaj, ali bi se razjasnil, ali pa spustil prikrivani dež in sneg. Zimski čas se je javil samo v tenki megli, ki se je vsak dan do jutra vlačila ob reki.

Od vojvodove hiše je stotnija z vsakim korakom prodirala v ožjo dolino. Na levi gole, neznatne kopice hercegovske, polne kamenja, nasproti in na levi pa višnjevi vrhovi, polni drevja, grmovja in kamenja, polni votlin in sence. Tudi tla te soteske, od vseh stranij obkoljene od visokih hribov, bila so polna valovitih višin, na katerih je bilo trikrat toliko golega, ostrega kamenja, nego-li suhe trave.

Hoja se je odsedela jako počasi. Stranske straže, gredoče kakih tristo korakov na levi in na desni od stotnije, mogle so le težko in počasi na vrhove podolgatih hribov, na katere so bile odposlane. Mej tem je stotnija, hodeč po najugodnejših mestih soteske — po najugodnejših zategadelj, da je stotnikov konj brez težave mogel za njo — jako zaostajala, a drugače ni bilo mogoče.

Okrog osme ure zjutraj dvigale so se obmejne gore črnogorske že prav blizu. Kazalo je, da niso

bolj oddaljene nego-li jeden streljaj, in da je pot bila tudi takrat brezuspešna, kot običajno.

Ta hip se je vzel Bog vé odkod star, majhen, siv Turčin, jahajoč suhega, mršavega belca. Bil je sključen, razcapan in na videz bolan, jedva da se je držal v sedlu. Nenadoma, da ga stranska straža niti ni opazila, prišel je izza majhnega brega ter se brez strahu in neprisiljeno, kot imajo navado vsi Turki, pridružil stotniku.

„Merhaba!“ pozdravil je po turški ter spoštljivo roko nesel k turbanu.

Stotnik odzdravi z nekim mrmranjem ter po strani pogleda smešnega jezdeca. Zaničljivo motri njega razcapano obleko in odrtega konja. Nasmeje se.

„Prosim te, gospod“, izpregovori Turčin s ponižnim, vriščavim glasom ter se prikloni do razmršene grive svojega belca, „ali bi mi hotel podariti malo tobaka?“

Ogovorjenec izvleče škatljo s cigaretnim tobakom, dá ga jeden oščep Turčinu ter priloži še papirček. Storil je to radovoljno, a brez besede.

Neznanec se zopet prikloni, napravi si nerodno cigareto ter poprosi še šibice. Zažgé si in zadovoljno dleskne z velimi, brezbarvnimi ustnicami.

„Hvala, gospodine“, ponovil je še nekolikokrat, ko je že pušil, „to vam je izvrsten tobak!“

„Kam greš?“ upraša ga stotnik v slabi srbščini.

„Na Perušiče, gospodine, na Perušiče. A kam ti, gospodine, s svojo vojsko?“

„Hm, kam — tega ni treba, da bi vedel.“

„Dà, dà, ni treba, da bi vedel, istina. A dovoli, da grem s tvojimi vojaki, ako pojdete z mano isto pot. Dovolj, gospodine, prosim te!“

„A zakaj nočeš iti sam svojo pot?“

„Z vami je pot varnejša. Tu v okolici je dosti pravih lopovov, gospodine“, odgovori Turčin po tihem ter se zaupljivo nagne proti stotniku.

„In ti se jih bojiš?“

„Vsak, kdor kaj ima, se jih boji.“

„Kaj pa imaš ti? Ali se bojiš, da bi ti vzeli revnega konja?“

„Mogoče, da tudi za konja, gospodine, lopovom je tudi slab konj dober plen. Toda s Črnice nesem novce, dva zlata novca, napoleondora, in zato se bojim.“

„No, pojdi torej z nami, ako hočeš“, pretrga razgovor stotnik ter se obrne z nekim poveljem k načelniku prve čete, poleg katere je njegov konj baš krevsal.

Starec je šel v družbi stotnikovi z sklonjeno, neprestano sèm ter tam omahujočo glavo, kakor bi ne mogla nositi teže velikega turbana. Nemirne, zardele njegove oči so časih skrivaj blodile po raztegnjeni stotniji in po bližnjih gričih. Skrbno se je varoval, da njegov konj vjakom ni hodil na pot, in kjer je bilo treba, se je vselej uljudno

umaknil. Vsakega nižjega častnika, ki se mu je približal, pozdravil je spoštljivo.

„A kako si izvedel, da se v tem kraju drže ustaši?“ upraša ga stotnik čez nekaj časa.

„Čul sem o tem v Črnici, gospodine“, odgovori jezdec, sinoči so za Koritom napadli avtovskega Petroviča ter mu odvedli mnogo konj in tovara“.

„Aj, mnogo konj?“ odvrne stotnik, kot bi se čudil. „Koliko po priliki?“

„Ne vem, vsekako kakih petdeset, sto, morebiti tudi več. In gotovo sto tovorov —“

Stotnik se na glas zasmee.

„Ta človek blebetá kot otrok ali kot norec!“ veli po nemško, obrnivši se k stotniji.

„In koliko je bilo ustašev?“ pristavi šaljivo ter se obrne k Turčinu.

„O, jako mnogo, pet sto, tisoč, mnogo —“

„Molči vendar! Ni jih bilo več nego petdeset do šestdeset. Slaba poročila imaš“.

„Samo petdeset? No, kakor se ti zdi, gospodine. Ali imaš še malo tabaka?“

Zopet je dobil za cigareto in stotnik se ni zmenil več zanj. Obrnil je konja od svojega spremeljevalca ter odjezdil nazaj, da bi si ogledal stotnijo ter jo izpodbudil za rednejšo hojo.

Turčin pa je mej tem prenašal neprijazne dovtipe in šale, s katerimi so ga obkladali lovci. Marsikak vojak je tudi s puškinim kopitom sunil belca, da se je grda žival vzpela in je starec skoro

padel ž njegovega hrbta. A še o pravem času se je pripognil ter se z vso močjo obdržal za vozlasto uzdo.

Pognani konj je zletel naprej in podoba je kazala, da ga tudi jezdec priganja k hitrejši hoji od neprijaznih vojakov. Krenil je k trem ali štirim možem, ki so kot odpravino čelo oprezno korakali kakih tristo korakov pred stotnijo.

„Tam zopet izberači od vodnika Smolika tobaka in šibic“, zdelo se je nekomu.

A Turčin se ni pridružil čelu. Ko je šel mimo njega, je samo na lahno pozdravil lovce, in že je njegov koščeni, shujšani konj poskočil ter kakor za stavo oddirjal dalje, proč.

Nekaj vojakov se zasmeye, čudeč se, kako ta slabotna žival in nje stari, tresoči se gospodar znata jahati. In res, za nekoliko trenotkov je bil dober kos pota pred stotnijo in njega umazana postava je že izginjala za trdim bregom.

V tem opazi stotnik, da mu je uljudni drug ušel, ne da bi se bil priporočil.

„Ujemite ga!“ kričal je jezno ter zdirjal v breg. „Ustrelite ga, hitro, hitro!“ upil je nad vojaki, ki so, nič slabega sluteč, gledali, kako je Turčin odhajal.

A bilo je že prepozno. Prva straža sicer steče na breg za jezdecem, a on je že za holmom kar se je dalo dirjal dalje, in predno ga vojaki znova ugledajo, bo že izven streljaja.

„Kdo vé, ni li bil to kak ustaški ogleduh“, razlaga stotnik poročniku.

Ta zmaje z ramami ter si bržkone misli, da je to neumno domnevanje.

Trije ali štirje lovci so mej tem prišli na brdo, in že so kot bi mignil popadali na tla, puške pritiskali k licu ter ustrelili. A na to niso ustali, marveč brez prestanka streljali dalje.

„Naprej!“ zakriči stotnik ter ukaže stotniji, naj se naglo razvije v roje.

Vse se je izvršilo tiho, naglo in pravilno, bolje nego na vežbališču. Čez nekaj minut so razviti roji dospeli na brdo ter vsi nakrat zasedli njega raztegnjeni, kameniti greben.

To je bil že zadnji notranji grič v tej gorski kotlini. Prihitevšim vojakom se je prikazala pred očmi majhna nižava z nekoliko revnimi kočami, a dalje pred njimi in na desni so se dvigali strmi hribi, po katerih se je že vila meja črnogorska. Razločno je bilo videti pet ali šest vitkih, negibljivih postav vrhu visoke nasprotne planine, stoječih tam na meglenem obzorju kot majhne sohe.

„Pozor,“ ukazuje stotnik: „da mi ne streljate tja, to je črnogorski kordon!“

A tako daleč ni bilo treba streljati. Zaželjeni cilj vojaškim puškam je bil mnogo bliže, le kakih štiristo korakov v nižavi, kjer je iz koč, malo v strani v samoti stoječe, udrlo kakih dvajset mož, nekaj žensk in otrok ter na vso moč letelo k bliž-

njim gorskim skalinam v sosedstvu črnogorskih meja.

Tudi na drugem koncu vasi se je gibalo nekaj bežečih postav, in nekateri vojaki so krepko trdili, da so videli mej njimi tudi belca s sivim starcem, ki se je pred malo časa ločil od stotnije ter ubežal s sumljivo naglostjo.

Posamezni roji, kar se da k tlom stisnjeni, prično streljati salve na begune. Ti skupni, lepi streli so se oglašali v pravilnih, malo hitrih pokih in njih glas je priletaval nazaj od stranskega strmega hriba v vršečem večkratnem odmevu.

Po prvih streljih je padlo osem ali devet bežečih postav, zadetih od krogelj vojaških pušk, mej njimi tudi jedna žena. A le trenutje so ležali na rujavkasto zelenih, z velo travo porastlih tleh. Osupli vojaki so videli, kako so padše takoj zgrabili drugovi ter jih lahko odnesli v bližnje zavetje.

V treh minutah so bili ustaši iz največje nevarnosti; prišli so do vznožja griča, porastlega z nizkim grmičevjem in pokritega z velikimi skalami, ter se tam ustavili. Do tega hipa so polagoma in le v begu trdovratno streljali na lovce. Njihovih postav, zavitih v umazane plahte, že ni bilo več videti, za to pa je vsaka skupina večjih skal, vsako grmovje izdajalo ustaše z oblačkom belkastega dima, ki se je tam pa tam dvignil ter se počasi razkadil v mrzlem februarijevem vzduhu.

Črnogorska straža je stala gori nad ustaši v jedno mér tiho, čisto mirno ter z vidnim zanimanjem opazovala boj, ki se je unel pred njenimi očmi. Lovci so preko male doline, v kateri se je krčilo vratkoviško selo, streljali na nasprotno stran, in jedva se je pokazal večji oblak smodnikovega dima, že mu je kakor roj odgovoril z ostro salvo. Bil je to najpreskušenejši način bojevanja, zlasti v večji oddaljenosti sovražnika, in ustaši so se skupnih strellov bali bolj, nego li boja na bodalo in handžar.

Ustaši so neutrudljivo odgovarjali. Nepristopno, skalovito gorsko pobočje bilo je že njih živelj, tam so se takoj smelo in vrlo držali. Vedeli so dobro, da do tja vojaki ne more za njimi, zato se že niso umikali, dà, njih streli so nakrat pokali tudi že na desno stran in malone celó vojakom v ozadje.

Prvi ranjeni lovec, dopustnik, ki je bil pred dvema dnevoma od doma prišel k stotniji, pričel je vsled rane milo tožiti ter vzbudil grozo v najbližnjih rojih. Nekateri vojaki so se o njegovem kričanju kot raki umikali iz rojeve vrste, podlegajoče bolj vsled nagona kot bojazni. A stotnik, ki je to opazil, je strogo zaupil nad ranjencem, naj molči, in z naslednjim strogim ukazom razdrte roje zopet spravil v pravi red.

Vsi vojaki so ležali ali klečali sključeni za skalami, samo stotnik je stal na najvišjem mestu

z odkrito glavo, držeč kapo pod pazduho in s kukalom motreč kretanje ustašev. Sovražne kroglje, katere je bilo na deset korakov poznati po njih lastovitem brnenju, so se vedno ogibale njegove lahko vidljive postave in vojaki so čakali vsak hip, da stotnik pade na tla.

Dva psa, ki sta malobrižno sedela pri stotnikovih nogah, ne da bi se dala motiti v svojem pokoju niti od hrupnejših strellov, hlastala sta tam pa tam po krogljah kot po muhah ter časih nezadovoljno zarenčala, ker se jima niso posrečili poskusi. Nekateri vojaki, ki so to videli, pričeli so se smejati, dokler jih ni stotnik pokaral.

Prvi močni, grozni utis, katerega je uzročil ranjeni lovec, razkadil se je kmalu kot lahki strelni oblački. Vojaki so se čudovito hitro privadili pokanju pušk in nevarnosti, in tisti, ki so se od kraja boječe stiskali za skale in k tlom, dvignili so se pozneje, da bi mogli videti ustaše. Zopet je bil načelnik prisiljen opominjati, naj se skrijejo in ne dajo svojega življenja lahkomišelnó za cilj sovražnim krogljam.

Kar se stotnik živahno obrne, pokaže z rokó proti vasi ter zakliče:

„Tam-le v tisti osamljeni skrajni koči se gotovo še skrivajo lopovi! Gotovo od tam še niso vsi ubežali! Izpodimo jih, če se tudi skrivajo! Jeden podčasnik in dvanajst lovcev urno doli za

mano, da zapalimo to gnjezdo!“ Kdo se oglasi prostovoljno?

Takoj se oglasi cela najbližja četa, štirideset mož, in vojaki so že ustajali.

Stotnik se zadovoljno nasmeje. Imenuje podčastnika, določi iz stotnije roj dvanajstih mož, stopi jim na čelo in čez jedno minuto je ta mala odprava prostovoljcev mej pohujšanim pokanjem sovražnih pušk hitela v nižavo k določeni koči.

Sreča jim je bila mila. Ni jedna ustaška kroglja ta pot ni zadela cilja, in tudi iz koč se ni oglasilo streljanje skritih ustašev, česar se je bal stotnik. Dospeli so k nizkemu slamnatemu poslopju in stotnik je sam zažgal razrito, do tal segajočo streho.

Oblak belkastega dima se zdajci dvigne iz nje: ustaši prično streljati hujše.

„Sedaj pa noter!“ ukaže stotnik, kažoč mala, priprta kočina vrata.

Kakih pet lovcev hoče udreti v kočo, kar se iz nje oglasi presunljiv jok. Ta hip se izza vrat težko in z naporom priplazi premrazena postava majhnega, kakih deset let starega dečka. Bil je ves pohabljen in bolan, po vseh štirih je lezel kot žival ter kričeč dvigal k vojakom neprijazni, sila prestrašeni obraz.

„Noter!“ izpodbada stotnik, ne zmeneč se dosti za kričanje pregnanega otroka.

Vojaki stopijo v kočo, ki je bila polna dima in soparice. Veliki plameni so že tudi tu plapoleli ter se po celi koči širili z neverjetno hitrostjo. Razven nekoliko kosov obrabljene hišne oprave ni bilo tu nič pozornosti vrednega, a tudi ne žive duše. Pohabljenčka so ustaši gotovo zato pustili tu, ker ni mogel bežati z drugimi, nadejajoč se, da na svojem ležišču preleži prasko in da bo zopet vse dobro.

„Vsaj jeden ujetnik!“ pravi stotnik porogljivo, gledajoč dečka.

Ta je v jedno mér nekoga klical in ni nehal javkati. Ko se ga neki lovec hoče dotakniti, umakne se deček boječe, kriči tem hujše ter se trese kot nezmožna, plaha žival.

„Kako ti je ime?“ upraša stotnik, prizadevajoč se govoriti kar se da mirno.

Deček se za trenutje zgane, pomolči ter upraša pogleda stotnika.

„Zlatko,“ odgovori na to z boječim glasom.

„Kje je tvoj oče?“

„Tam-le!“ veli deček na kratko ter z razmršeno glavo pokaže v tisto stran, kjer so gospodovali ustaši.

„Aha mej tistimi je, ki so učeraj ropali in danes streljajo na nas! Dobro! Seboj vzamemo vsaj tega mladiča, morda nam doma pové še drugih, zanimljivejših stvari. Primate ga in po najkrajši poti naglo nazaj k stotnji! Naprej!“

Vojaki nastopijo pot nazaj od goreče kože. Hiteli so na vso moč in dva najmočnejša vojaka sta vlekla s sabo branečega se, neprestano kričече ga dečka. Zopet so se srečno izognili sovražnim kroglijam, ki so bile, kot je kazalo, sedaj že mnogo redkejše kot poprej. Zdelo se je celó, da sploh streljanje vidno pojema, samó še od desne strani hriba, odkoder so ustaši skušali od zadi obkoliti stotnijo, so neprestano pokale puške.

Čez malo časa je bilo prostovoljno krdelo zopet na svojem mestu in stotnik je zopet s poljskim kukalom pazil na stalež sovražnikov. Oblački dima so mu bili v jedno mér kazalci. Nevoljno je zaklel ter premišljuje opazoval bojno črto svoje stotnije. Izprevidel je, da bi bilo težko, celo brezumno, nadaljevati boj proti ustašem. Na oddaljeni strani so jim streli lovskih pušk mogli škodovati že jako malo, ker je bilo stališče ustašev čedalje ugodnejše. Obojestransko streljanje je trajalo že kakih pet četrt ure, do sedaj še ni bilo posebno nevarno, a sedaj je nastala nevarnost, da pride stotnija v hud križast ogenj, kar bi gotovo naglo uzročilo mnogo izgub.

Obrnil se je ter ukazal, naj stotnija neha streljati, ostavi gorski greben ter se namesti niže v malem zavarovanem žlebu, pripravljena za nagel povratek v Avtovac.

A ta hip preneha z nadaljnimi povelji. Osu-
pel se ozré v nasprotno temno stran, odkoder je

z velikimi koraki hitel visok mož naravnost proti stotniji, ne zmeneč se za streljanje. Sila je hitel, dvakrat se izpotaknil preskakovaje skale, a vselej se je takoj zopet vzravnal ter hitel proti vrhu, naravnost proti vojaškim puškam. Orožja ni imel.

Čez nekaj minut dospé gori ves upehan, uznojen in utrujen od hitenja. Ozrši se na vse strani, skoči takoj k stotniku ter veli zapovedljivo, grozeče :

„Dajte mi malega Zlatka!“

„Primate ga!“ bil je stotnikov odgovor.

Nadloveč Linhart in nekaj lovcev pade po ljutem možu. Branil se je nekaj časa in se ni dal umiriti od nikake grožnje, niti od žrel pušk, niti od ostij bodal. Podlegel je še le veliki premoči ter se v jedno mér premetaval, oziral se ter upil:

„Dajte mi malega Zlatka!“

„Tiho!“ zaupije stotnik nad možem, ko so mu že zvezali roke. „Kdo si?“

„Malega Zlatka hočem!“

„Kdo si?! Govori, ako te uprašam! Ako boš še dalje ključoval, škodovalo bo to tebi in tvojemu Zlatku. Ne boj se zanj, v varnosti je in nikdo mu ne stori nič žalega!“

„Kje je Zlatko?!“ kriči mož dalje, ne zmeneč se za opomine stotnikove.

„Tam-le!“ odgovori stotnik jezno, ne vedoč, kakó bi upokojil ustaša, ter pokaže pod vrh na zatišno mesto, kjer je v družbi nekoliko lovcev

premrazeni deček sedel na tleh na hromih nogah in plakal. Bilo je to najvarnejše mesto, kjer so obvezovali ranjence.

„A sedaj govori, kdo si!?“ stotnik iznova upraša moža.

„Pavo Jajčinović“.

„Iz Vratkovičev?“

„Dà, iz Vratkovičev“.

„Ali si tudi ti ustaš?“

„Dà, ustaš“.

„Koliko vas je bilo? Kdo je vaš vodja?“

„Ne povem, ne smem povedati!“

„Moraš povedati!“

„Ne smem!“

In spregovoril ni niti besedice, ki bi se mogla smatrati za ovadbo tovarišev. Samo neprestano se je oziral po svojem otroku, ki je tudi že opazil njegovo prisotnost ter z dobro slišljivim krikom proti njemu iztegoval slabe roke. Polagoma je vse povedal. Niti na misel mu ni prišlo, da bi tajil, da je zaklet sovražnik vojakom in da jih črti še to trenutje. Da nima zvezanih rok in da bi imel orožje, gotovo bi ubil vsakega, ki bi se mu približal, stotnika pa najprej. Pa puško in handžar je moral ostaviti svojem, da bi ga vojaki, videči oboroženega, ne ustrelili preje, nego pride k njim. Sedaj je samo z ustmi kazal svojo jezo in sovraštvo.

Bil je to visok, okrog petdeset let star mož z velikimi osivelimi brki in preteče nagubanim

čelom. A ni bil Turčin, kot mnogo mož njegove družbe. Vsa slaba, ponošena obleka je kazala njega revščino, bogat je bil samo na otrokih, katerih je imel osem. Trije sinovi so bili ž njim na nasprotni strani in so do zadnjega hipa streljali na lovce. Umolknili so še le tedaj, ko so videli vojake, nesoče proč njih najmanjšega brata, in ko je njih oče mahnil za njim.

Ta kruti čas se Pavo Jajčinović ni zmenil za ostalo sedmorico zdravih svojih otrok, v mislih mu je bilo samo najmlajše dete, grdi, slabotni pohabljenec. Marsikateri oče bi si želel, da bi rajše izgubil takega nelepega, slabega otroka, ki je do smrti svojih roditeljev imel napravljati jim samo skrbi in nadlego.

„Izpustite Zlatka!“ zakriči po kratkem zaslišanju nad stotnikom in srd ga popade.

„Ne izpustimo niti Zlatka niti tebe!“

„Z menoj lahko storite karkoli, ubijte me, ako hočete, samo njemu prizanesite! Pustite ga!“

„Naprej!“ zapové stotnik, in stotnija hiti z vrha, da bi po najglobokejšem kraju gorskega jarka nastopila pot nazaj. Ko pride do mesta, kjer so obvezovali ranjence, iztrga se Pavo Jajčinović vojakom ter skoči k svojemu otroku. Zaman se trudi razpeti zvezane roke, da bi ga objel.

„Zlatko! Moj mali Zlatko!“ vzklikne s tihim, iskrenim glasom, in obličje mu zagori veselja, ko

vidi, da se je dete zasmehljalo in da mu ni bilo storjenega nič hudega.

Stotniku se o pogledu na to očetovsko ljubezen naglo omeči trdo, vojaško srcé,

„Razvežite mu roke“, ukaže vojakom, „dokler imamo njegovega Zlatka, smo varni, da nam ne ubeži“.

Lovci snamejo Pavu vezi in ustaš takoj zgrabi Zlatka, vzdigne ga ter obkoljen od vojakov nese svoje dete v naročju v ječo. Za nobeno stvar se že ni več zmenil, samo dečku je gledal v nelepo obličje, tolažil ga z obljubami, naj se ne boji, ker ne pusti, da bi mu kdo storil kaj žalega.

Stotnija je pospešila korake. Še nekaj časa so udarjale za njimi ustaške kroglice, potem pa je vse umolknilo. Nihče ni vedel, kako bi nazval izid te odprave. Prepodili so ustaše, jednega ujeli, nekoliko jih postrelili — je li bila to zmaga? Sedaj so bežali — je li to poraz?

Čez poldrugo uro je stotnija dospela v Avtovac in Pavo Jajčinović je bil z Zlatkom odpeljan v ječo. Oče ni hotel nikomur pustiti svojega otroka, prosil je in pretil; pustili so mu ga torej, naj ima veselje ž njim. A čez nedolgo se je vendar-le moral ločiti od Zlatka. Bilo je to takrat, ko so ustaša peljali iz ječe na ravnico nad Avtovcem in je nekaj strelov končalo življenje njegovo.

„Moj mali Zlatko!“ vzkriknil je Pavo nazadnje, zgrabil se za prsi ter mrtev padel na zemljo. —

Materne solzé.

(Ruski zl. Nekrasov.)

Ko čujem o grozàh vojské
In žrtev se našteje vsaka,
Ni žal mi brata ne žené,
Ni žal mi samega junaka.

Saj žena potolaži se,
Najboljši brat pozabi brata
Ne zabi ena duša le,
Do groba ne ta duša zlata.

Sred hlimbe vse na svetu tem,
In obče podlosti proklete
Solzé le ene videl sem,
Iskrene sólze, sólze svete.

To bedne majke sólze — glej!
Ni móci pozabiti tej
Sinov na bojni vbitih njivi,
Kot móci ni žalóbní ivi
Povzdigniti visečih vej.

Prel. Iv. Vesel-Vesnin.

Pogumnim Bog pomaga

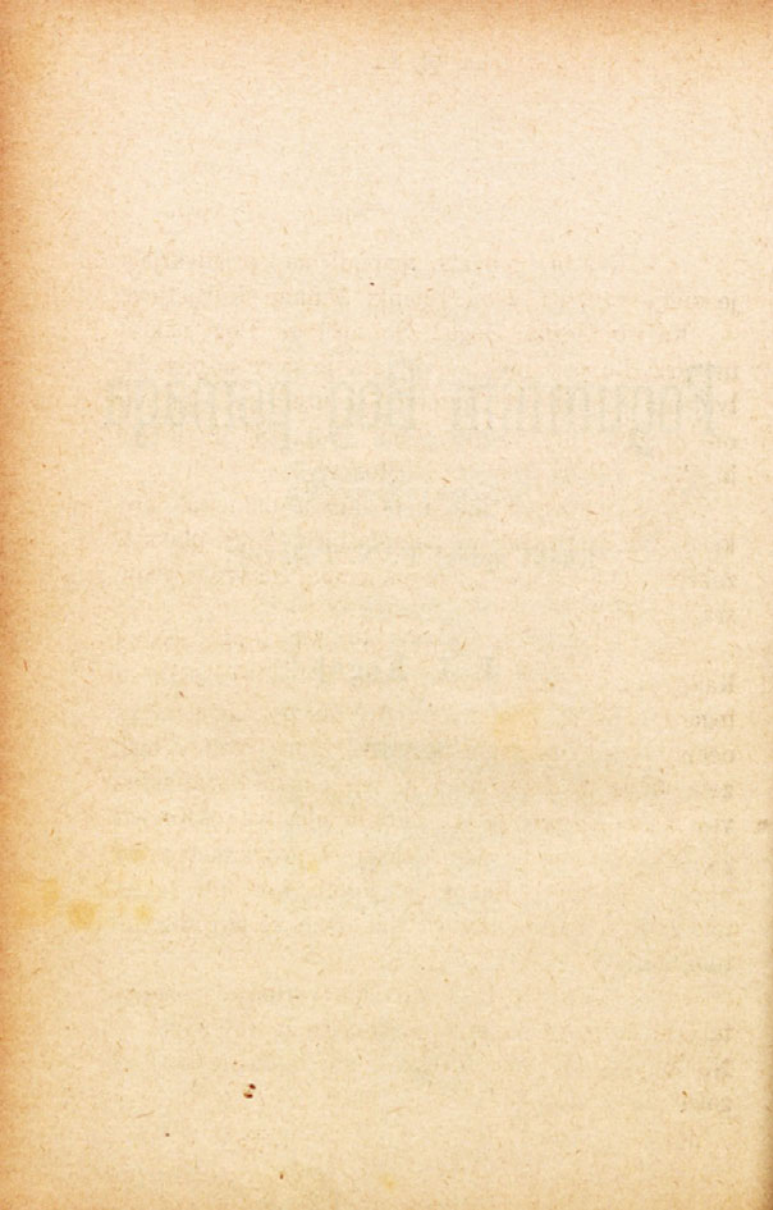
Božična pripovedka.

Ruski spisal P. N. Polevoj;

poslovenil

J. J. Kogej

I.

— Kaj bi tugovala, gospodičina ! prigovarjala je stara varuška svoji rejenki Nataliji Kurljetjevi.

— Kaj bi jezila Boga ! Še svet ni Bog nakrāt ustvaril, ljubček moj... Tvoj ata je sicer odpovedal tvojemu ženinu pri snubitvi — užalil ga... pa saj on ni prvi, niti zadnji ženin tvoj... Še jih bodeš imela, ko se povrne ata v Moskvo !...

Toda gospodičina ni poslušala pametnih dokazov stare varuške in neutolažljivo dalje plakala, zakrivši svoje obličje z nagubančenim rokavom svoje srajce.

— Kaj pa naj storim s teboj, srčice moje ! Kako naj te potolažim ?... Kako si se zagledala v tega črnookega mladeniča ! Ali ne poznaš svojega očeta — Fedora Ivanoviča ? Ali more vzeti v hišo zeta, ki je tako neznaten in neplemenit ? Saj sama veš, kako ošaben je ?... Zaradi njegove ošabnosti ga je poslal tudi car Aleksej v prognanstvo na njega posestva... Kakor je videti, mu niti prognanstvo ni klonilo rogov ! Kakoršen se je rodil, tak tudi umré.

— Ošabneže Bog kaznuje, varuška, pošepe-tala je gospodičina med plakanjem in ihtenjem. — Naj bi mu bil ata odrekel... saj ima pravico ! A zakaj žaliti človeka !

— Da bi se mu moglo to dopovedati! Toda kdo pobije in užali kdaj takega človeka takó, kakor on! Snubače je ukazal spoditi z dvora skoro z brezovkami — a ko so odšli, je poslal hlapce, da so še sled z metlami zagrebli!

— Kaj pa naj storim s svojim srcem! — Vzkliknila je gospodičina in vzdignivši glavo spravljala se v red. — Kaj mi je storiti s srcem, ko mi je je on vzel, iztrgal iz prs? je nadaljevala in uprla svoje prekrasne solzne oči v staro varuško.

— E, kaj, gospodičina, dekliško srcé je občutljivo, a tudi pozabljivo, skušala jo je opozoriti varuška.

— Pozabljivo — a moje ne! rekla je trdo Nataša. — Ko sem ga v prvič zagledala pri tetiki opatici v Vologdi, vzkliknila sem: „evo mojega izvoljenca!“ A poslej, ko smo se preselili sem, videla sva se tajno — kakor sama veš — vsak večer pri okencu... Spoznala sem njegovo življenje, njegovo srcé, in postal mi je, revček, ljubši, nego vsi moji plemeniti moskovski ženini. Koliko strahu je pretrpel zaradi mene, ko je hodil sem na našo pristavo!... koliko radosti prinesel je mojemu samotnemu življenju, ko je presedel svetle poletne noči na košati brezi pod mojim okencem, poslušaje z menoj vred slavčevo petje!... A kako zna ljubiti, varuška! Ne po moskovski — po svojem! Le besedico — in skočil bi za-me v brezno, planil bi

za-me v ogenj! On je pogumen — ničesar se ne boji, nič ga ne udrži...

— In še kak pogum! dejala je mrmravo starka in po strani pogledala gospodičino: — ne odnesel bi glave tvoj izvoljenec, ko bi ga bil zapazil naš gospod na oni brezi. A tudi medve bi ne bili ušli... Kaj stori tvojemu očetu — glavo ti sname, pa še pred samega carja pojde na odgovor, ni zaman prognan!

— Torej, varuška, kako bi vrhu vsega tega mogla pustiti svojega Vasilija in ozirati se po drugih! Ali bi mi on to odpustil? Vsled gorjá bi mu niti življenja ne bilo žal, vse bi počel... Vendar naj izvé oče, da proti njegovi volji se sicer z Vasilijem ne omožim; a tudi drugemu možu me ne dajo iz lepa. Saj mi pač ne zvežejo roke in noge, ko me povedejo k poroki...

Varuška je otožno zmajala z glavo in dejala:

— Tvojega dovoljenja, Nataljica, ne bode prosil, ako mu bode kak ženin po misli! Ah, ne bode ga prosil!... Zato se ne ubivaj pred časom, ne tuguj brez potrebe... Tvojega očeta volja je kakor kamenit zid jetnišnice — niti s solzami, niti z molitvijo ga ne prodereš...

— Vidi se, da si postala stara varuška, ker si že začela pozabljati svoje pravlјice. Sama si mi pripovedovala, kako so ušli pogumni fantiči iz trdne jetnišnice, kako so sneli z nog težke železne okove, kako so odbežali v proste stepe?...

Varuška se je obrnila od Natalije in molče povesila glavo.

II.

Vologodski pomeščik, bojarski sin Vasilij Nikitič Tretjak-Mihajlov bil je bližnji sosed bojara Fedora Ivanoviča Kurljetjeva. Kakih deset vrst od Kurljetjevske pristave posedoval je na Suhoni lepo premoženje, kjer je nepretrgoma živel, dokler ga niso poklicali v carsko službo. Lehko bi brezskrbno živel s svojim imetjem tudi v Moskvi, lahko bi si odprl pot tudi na dvor „prephlevnega“ carja Alekseja Mihajloviča, ker na dvoru je imel sorodništvo in svaštvo... Toda v tem je tičalo zlo, da je Vasilij Nikitič ljubil svoje Pečkovo na Suhoni bolj nego vse na svetu — in samo v tem domačem gnjezdu je svobodno živel in dihal. V rani mladosti se je naučil na mirno tišino pristave, na prosto, zdravo in mirno delo, na zabavo in radost v vaški goščavi — in vsega tega ni hotel zamenjati za dolgočasno življenje v zaduhlem mestu, za težko in vznemirjajočo službo nižih slojev pridvorne družbe.

— Maram za nje! govoril je Vasilij Nikitič svojim prijateljem, — preživim tudi tako, ne da bi kje truden pete brusil, ne da bi se komu uklanjal! Vse drugo je — vojaška služba: ljubo mi je zahtevati zadoščenja od sovražnika, ljubo tudi

poskusiti svoj pogum... A desetorico let vsak dan puliti se in čakati, da te pošljejo na vojvodstvo „opitat se“ — to ni zame! Maram za nje!

Pod uplivom takih nazorov vrnil se je takoj po dokončani poljski vojni na svoje Pečkovno in ustanovil se na svojem imetju; in trudil se je v potu svojega obraza na svojem polju, vračal živino, bavil se z bučelami — a ves prosti čas bival je s svojimi hlapci ali na lovu, ali na reki in na jezeru, kjer se je neprestano podil na čolničju za ščuko zobasto, za gologlavko srebrno, za okunom rdečeplovutnim.

Vsi sosedi v okolici ljubili so Vasilija Nikitiča zaradi njegove dobrosrčnosti, njegovega odkritega in iskrenega značaja, njegove prebrisanosti in drznosti; hkratu so tudi cenili njegovo izvedenost v gospodarstvu in znanje podrobnostij lovskega posla. Vse ga je prihajalo uprašat za svēt in prosit za pomoč — kmetje in pomeščiki; in nikomur ni odrekel, vsem je rad ustregel, kolikor je mogel. Nikakor mu pa ni ugajala radovednost sosedov — ni mu bilo po misli, ko so mu hoteli gledati v srce, omenjali mu ženitev, izbirali neveste...

Vasiljček! začel je skrivnostno kak sosed, bližajoč se od daleč k glavnemu predmetu svojega govora, — saj že kmalu stopiš v 27. leto, pa še vedno, kakor da ne misliš na domače gnjezdo...

— Kako, da ne? Moje gnjezdo ni slabše nego tvoje... Vsega je v njem dovolj! Ali sem te

kdaj s skledo prezrl? Ali sem te pustil brez večerje spat?

— Tako ne mislim, Vasiljček! Ampak nam kar v glavo ne gre, kako živiš brez gospodinje?

— Zakaj se pa za to brigade in jezite? Živim, kakor morem, nikogar po ničemer ne prašam...

— Vendar, Vasiljček, čas bi bil, da se oženiš... Zakon bi izpolnil...

— Se vé! Zakon bi izpolnil! Potem bi se pa ravsar z ženo vsak božji dan, kakor ti?... Ne, nikakor ne!

Potrti sosed je umolknil in skušal požreti grenko krogljico, odpivaje iz kozarca požirek ostalega medu ali malinovca.

Samo nekaj so zapazili vsi sosedje. Od kar je prišel na svojo pristavo Oknjažje prognani bojar Kurljetjev, povetil je Vasilij Nikitič glavo. Šepetaje so se pogovarjali, da se je še preje seznanil z gospodičino Kurljetjevo, ko je bila v gostih pri svoji teti v onem Vologodskem samostanu, v katerem je bivala mati Vasilija Nikitiča po smrti svojega moža. A z bojarom Kurljetjevim samim se Vasilij Nikitič ni še seznanil, ni se mu še šel poklonit... Zakaj pa — o tem še nikdo Vasilija Nikitiča ni izpraševal, ker je dobro vedel, da on se rad ne šali in da ni naklonjen nadležnim uprašanjem.

Izvedelo se je tudi od strani sosednih dvornikov, da je začel Vasilij Nikitič, od kar so prišli

Kurljetjevi v Oknjažje, večkrat po noči na čolnu nekam veslati in jemal s seboj veslarjem samo jednega ljubljenege lovca, imenom Sokola. Jemal je s seboj tudi ribolovno pripravo, a slišalo se je, da s teh ponočnih izletov nista prinesla domov mnogo rib.

— To ti je zvit! govorili so o Vasiliju Nikitiču sosedje. — Tam kje se mu je unela srčna ljubezen... K njej menda hodi zvečer: v kalni vodi ribe lovi.

In vsi so si začeli razlagati, da zahaja Vasilij Nikitič v župnijišče onkraj reke k popovi krasotici, katera je že davno čez ušesa zaljubljena vanj.

Poletje je minilo, in jeseni srečal se je Vasilij Nikitič slučajno na lovu s svojim imenitnim sosedom. Pri prvem sestanku se je prikupil čmernemu bojaru — in postal je drag gost na njegovi pristavi. Skupaj sta hodila na lov, skupaj pirovala. Sam bojar Kurljetjev prihaja po dolgem lovu v oddaljenem polju v Pečkovo, pokuša med in staro sadno žganje, hvali pečkovsko kuhinjo, obžaluje, da njegova hčerka na Oknjažju ne dobiva takih jedij. Tudi pečkovskega lova bojar ne more nahvaliti.

— Ti, Vasilij Nikitič, pravi bojar Kurljetjev, — imaš tako izvrsten lov, da bi ga ne zavrgel niti car Aleksej Mihajlovič. A za tvojega lovca, za Sokola, zamenjam, kadar hočeš, vas z dvajsetimi posestniki.

— Moj lov, bojar, ni na prodaj, ni v zamenjavo, ampak samosvoj, pošalil se je Vasilij Nikitič.

— Kaj še človek ne smatra samosvojim! odgovarjal mu je večkrat bojar Kurljetjev. — Jaz imam Natašo — tudi samosvoje blago; ako se pa najde ženin, „kupec dobri mladeč“, in ako mu bo po misli moje blago? Oddam mu je.

Bojar pa ni opazeval, kako je zalivala rdečica Vasilijeva lica pri teh besedah.

Ko je potekel čas jesenskega lova, in ko se je začela bližati zima, odpravil se je Vasilij Nikitič v Vologdo, da bi poprosil materinega blagoslova, da bi se poklonil svojemu krstnemu botru, staremu stolniku in vojvodi Vologodskemu, in prosil ga, da bi šel snubit k Kurljetjevu.

Starček se je odpravil na kakih 80 vrst dolgo pot, bil v gostih dva dni na Pečkovem in šel naposled v Oknjažje. Kako ga je bojar sprejel, kako odpravil — to že vemo... Čez dva dni povrnil se je vojvoda v Vologdo, užaljen in razsrjen; za njim je ostavil svojo pristavo tudi Vasilij Nikitič, vzemši s seboj samo svojega zvestega Sokola. Kam, zakaj in za koliko časa je šel — tega ni povedal nikomur, a tudi vedel ni tega nikdo.

III.

Na široki, javni poti med Jaroslavljem in Vologdo bil je neki tak kraj, katerega niso ljubili ni

kupci, ni popotniki. Cesta na tem kraju je držala čez izsušeno močvirje, po katerem je vedel mostič iz drogov in suhljadi; a na koncu tega mostiča vzdigovala se je cesta strmo navzgor med dvema nepretrznima stenama stoletnega gostega bora. Ta kraj niso zaman imenovali Škratov most... Kdor je srečno prekoračil ta most, prišel je tudi do Vologde nepoškodovan in pripeljal tja svoje blago; a na tem mestu so jim tako „nagajali“, da v ponočnem času niti tovrnega voza, niti popotnika niso pustili čez Škratov most. Vsi so hiteli čez to nesrečno mesto še za dne in v velikih družbah, da bi jih z uspehom ne mogli napadati obpotni roparji; marsikdo se je pa rajše odločil, da pojde kakih štirideset vrst po postranski poti — da bi le tod ne hodil in ne plačal prisiljene odkupnine gozdnim gospodarjem, kateri so prežali po noči na Škratovem mostu z nožem za pasom in s kistenjem*) za pazduho.

Ob cesti tik močvirja stalo je vsem popotnikom znano prenočišče. Gospodaril je tu Miha Mohnač — in razumel svojo stvar prav dobro. Govoril je komu:

— Pogosti se pri meni... pomudi se še jeden dan, dragi gost!

Tak je boljše storil, da ni šel iz njegove hiše — boljše, da je potrosil zadnji altin*) za živež,

*) kistenj je železna krogla, privezana na jermen.

*) Altin je denar v vrednosti treh kopejek.

kakor da je šel v gotovo nevarnost. . . Kogar je pa Mohnač s poklonom spremljal od vrat in govoril:

— Z Bogom! Srečno pot!

takega se nikdo niti z mezincom ni dotaknil, čeprav je šel v temni noči čez Škratov most.

Dva dni pred svetim večerom potrkal je nekdo zjutraj zgodaj na Mohnačeva vrata. Počasi je ogrnil suknjo, utaknil bose noge v črevlje iz zvaljenega sukna in šel na kriljce.

— Kdo je? Domačinec ali tujec!

— Domačinci. Le hitro odpri!

— Pa menda ne zmrzneš? Česa si se ustrašil? mrmral je sivi, razcapani Mohnač, ko je leno odrival zapah in odpiral vrtica.

Tri široke kmečke sani pripeljale so se škripaje na dvorišče. Na njih so sedeli po dva in po trije prihajalci in naloženo je bilo mnogo blaga.

— Dobro jutro, boter! zakričal je majhen, plečast rdeč dečko, in skočil s sanij. — Menda nisi kar nič pričakoval, da te napademo tako kmalu?

— Kako, da bi ne pričakoval? odvrnil je mračno Mohnač. — Bal sem se, da bi se zapozneli. . . .

— Kaj pak, kakor zapozneli, nadaljeval je dečko s ponižanim glasom in šepetal Mohnaču na

uho. — Čakali smo, da popeljó Kurljetjevo blagajnico mimo naše preže, — pa so jo skrivaj peljali po ovinkih, po Suhoni! . . Menda so jo spravili sedaj že v pristavo! A blagajnica, pravijo, je zelo bogata. Samega srebra in biserov je — do sile!

— Ah, kaka škoda! Uhiteli so vam jo zijavci! odgovoril je zlobno Mohnač.

— Le zabavljaj! A pojdemo v hišo — tam ti povemo, kak načrt smo si izmislili sedaj. . .

— V luši ni primerno. . . Tam imam nekega popotnika — pečkovskega gospoda. . . Idite vsi v hram. Tam se pogovorimo. . .

— Dobro! dobro! Samo še konje uredimo!

Konjem so sneli samo uzde in, ne da bi jih odpregli, postavili pred krmna korita; potem so trdno priprli vrata in drug za drugim šli skozi skrivne stranske durice v hišni hram. Ko se je zadnji skril za duricami, prikazal se je izza hišnega ogla Sokol; oprezno, kakor mačka k ptiču, prikradel se je k hramovim duricam, poslušal, nategoval vrat, vlekel na ušesa, potem izlehka odmaknil duri, zmuznil se skozi in skril se v temnem kotiču.

— Vasilij Nikitič! O, Vasilij Nikitič! Ustanite, gospod! šepetal je čez nekoliko časa isti Sokol in stresal z vso močjo svojega gospoda zdaj za pleča, zdaj za roke. — Ustanite — nesreča grozi! . .

— Nesreča? Kaj se je zgodilo? izpraševal je plašljivo Vasilij Nikitič, ko se je zbudil in mel si oči. — Govori hitro!

— Tukaj se ne sme niti govoriti, gospod! Tukaj je v vsaki luknji oko, v vsaki grči uho! Samo toliko ti povem, da sedaj ne smeš na božjo pot... Domov je treba hiteti... Domov! Niti minute se ne smeva tu muditi!

— Povej vendar, kaj se je prigodilo! zamrmral je nestrpno Vasilij Nikitič.

— Ničesar ti ne povem, dokler ne odideva iz te proklete hiše! pošepetal je trmasti Sokol. — Odpravi se na pot — konji stojе pri kriljcu.

In ni minilo pol ure po tem razgovoru, ko je Vasilij Nikitič že plačal gospodarju, šel na kriljce in sedel v svojo lahko kibitko*), zapreženo s tremi zapored stoječimi majhnimi, grahastimi konjiči, kate-
tere je ročno vodil Sokol.

— Priporočim se tudi za drugič! govoril je Mohnač in nizko klanjal se odhajajalcu. — A konjiče imaš lepe, gospod! Jako lepe!

— Urno nas potegnejo do Vologde! Nas pa tam, kakor tu pri vas, v mladem gozdiču — ne „podražijo“?

— Hodi z Bogom, gospod! Srečno pot!

Sokol je potegnil uzde, zabrlizgnil, udaril z bičem po snegu — in konji so se h kratu pre-

*) Kibitka, kibitočka je pokrit voz.

maknili z mesta, kībitka se je zmuznila po cesti, gugaje in zarivaje se v zamete.

Ko sta prevozila kake tri vrste po vologodski cesti, obrnil je Sokol hipoma v stran, vozil skozi temno gozdno pokrajino na stransko pot in na vso sapo drčal nazaj domov, v domače Pečkovo.

IV.

Na sveti večer obrnila se je Nataša, žalostna in polna mislij in skrbij za svojega dragega Vasilija, kateri je hipoma, kakor da ga je burja vzela, odšel s pristave, preminil in izginil, Bog vé kam, — k stari varuški in prosila jo je s solznimi očmi:

— Varuška miljena! Potolaži me, olehčaj moje srčice. . . Meni je grozno hudo. . .

— Povej mi brzo, detice drago, s čem naj te potolažim. . . Kadar te pogledam, se bojim, da bi mi ne zmedlela, da bi krasote ne zgubila!

— Kaj mi je do krasote, varuška, ko mi le skrbi, le misli šumijo po glavi; ali bi mogla pri tem misliti na krasoto? O njem bi rada vedeževala, varuška. . . Menda veš, kak večer je nocoj!

— Oh detice, nocojšnji večer je strašen! . . Ta večer ne vedežujem rada, dasi se uresniči samo nocojšnje vedeževanje. . . Kaj pa, ko bi pri tem grešnem dejanji kaj zagledala in od strahu omedlela? . . . Bog ve, kaka hudoba se lahko prikaže po noči!

— Nikake hudobe, varuška, se jaz ne bojim... Bojim se samo ločitve od svojega dragega... V svojem srcu čutim, da je ne bodem mogla pretrpeti....

— Pa dobro! Napravim ti vedeževanje, gospodičina... Samo v kopeljnico te ne pustim — nikamor ne! Bog ve, kaj se tam lahko spusti nate... A tukaj je potreba samo praznega kraja — kjer ni božjih podob... Veš kaj, zgoraj v podstrešnici zraven tvoje sobe, kjer je izhod na streho — tam ti napravim.

— Hvala, varuška, hvala... Le napravi, go-lobičica.

— Dobro. Točno o polnoči te povedem tja... Pred te postavim posodo vode in na njo prilepim tri sveče... A tebi nasproti obesim zrcalo... Kakor hitro zavre voda v zajemalki, ko začne delati valčke, poglej v zrcalo in vpiraj pogled v temo... Kar bodeš videla, mi vse povej... Jaz ti potem vse razjasnim, razložim... A nikar ne pozabi vzeti križa z vratu, drugače ti nečisti duh ne pokaže tvoje usode v zrcalu...

Bila je temna decemberska noč. Petelini so že davno odpeli na Kurljetjevi pristavi; že davno je vse zaspalo mrtvo spanje na trdnem bojarskem dvoru... Niti psi niso več lajali, niti straže si niso klicale druga drugi in niso pritrkavale na zvoneče deske... Nikjer ni ne luči, ne življenja — vse je

utihnilo in zamrlo. Samo v podstrešnici zraven svoje sobe ne spi gospodičina Natalija Feodorovna.

Zavita v topel sobolji kožuh s svilenim robcem na glavi vrhu tople čepice sedi trepetaje, vsa potrta pred mizico. Na mizici stoji velika očetu darovana srebrna zajemalka polna vode, in na njenem robu so prilepljene tri tenke sveče iz jarega voska *). Onstran zajemalnice je pa postavljeno zrcalo — ne veliko, okroglo, v okrašenem okviru. Sveče se mračno bliščijo v temi in razsvetlujejo samo blede obličje gospodičine, katero je vso vznemiril strah in pričakovanje nekaj skrivnostnega, neznanega. Tema in somrak vladata povsod okrog — samo vitez mraz ruši časih globoko, mrtvo tišino, ko trka s svojo težko palico na ogle lesene podstrešnice. In nehoté trepeče gospodičina pri teh zamolklih udarcih — in stiska se ter zavija v svoj sobolji kožuh. Tesno jej je, strah jo je... In res je strašno biti tu v podstrešnici, v temni noči, sredi tišine in mraka, in celo na sveti večer, ko tavajo okrog vsi nečisti duhovi, nebrzdani vsi navskriž — ko veš, da imajo ta večer popolno prostost nad usodo človeško. Tako sedi Natalija Feodorovna, ne sme se prekrizati, ne sme reči: „ta kraj je svet!...“ Motiti ne sme čarobe, ki jo obdaja — nepremično gleda vodo v zajemalki in stokrat šepetaje prebira napis, kateri vidi na dnu okolo cesarskega grba: „pij iz nje, dragi prijatelj!...“ In nehoté začenja premišljevati:

*) Jari vosek-devičji vosek.

„Dà! Ničesar si tako ne želim, kakor da bi bil izvoljenec moj dober, dober človek — tako dober, kakor Vasiljček. Ah, kaj pa to? To pač ni mraz?...“

In res — nekaj je telebnilo na streho, potem je zahrustal na njej sneg in takoj je zopet vse utihnilo....

Gospodičina gleda na vodo v zajemalnici — in voda se je v njej zmajala... v krogih je vrela h kraju... A čuj! Zopet je nekaj še močnejše telebnilo, kakor prej, da so se kar stene podstrešnice stresle — in zopet se je zmajala voda v zajemalnici...

„Sedaj! Sedaj! Takoj-le zagledam v zrcalu svojo usodo!“ misli gospodičina in plašljivo upira svoj pogled v odsev mraka.

Vsa zamaknena gleda gospodičina — in vidi, kako se vzdigujejo vratica, ki drže skozi streho v podstrešnico, kako se spušča nekaj črnega po lestvicah v podstrešnico... Okamenela od strahu sliši, kako škripljejo in se udajajo lestvice pod trdimi, težkimi nogami... In stopil je z lestvic, obstal v oglu, počasi snel kučmo in klanjal se jej do tal, spustil se na kolena...

„Kaj je pa to!? Sanje? Domišljija?... Ali nečisti duh?“ misli Natalija, trepetaje po vsem telesu, ne more se premagovati — in čuti, da jo moči zapuščajo... Kar nakrát se pa razlega za njo znan jej glas :

— Gospodičina ! Natalija Feodorovna ! Golobičica moja ! Nataša... ne boj se... To sem jaz !

— Vasilij Nikitič ! Vasiljček ! Od kod prihajaš tako pozno ? ;...

In ni se mogla premagati Nataša : skočila je s stola — in vrgla se k izvoljencu.

On je pa klečé stegnil roke pred-se, kakor da jih z molitvijo steguje k njej, kakor da se skuša varovati peklenskih skušnjav...

— Nikar ! rekel je trdo. — Nikar me ne poljubuj, nikar me ne objemlji, Nataljca ! Nisem prišel k tebi, kakor izvoljenec — gizdavec prihaja k svoji nevesti... Prišel sem k tebi kakor oznanjevalec preteče nesreče. Nad glavo vseh nas visi ona, kakor hudouren oblak... Prišel sem rešit tebe in tvojega očeta razbojnikov ; ako vas pa ne bodem mogel rešiti, hočem vsaj glavo tukaj zgubiti, ko vaju s svojimi prsi zagrادم...

— Kaj govoriš ? Kaj praviš ? Kaka nesreča ? Kaki razbojniki, šepetala je prestrašena Nataša, ničesar ni razumela, niti zavedala se ni, ali se godi vse to v sanjah, ali v domišljiji.

— Ne smemo tratiti časa ! Jaz in Sokol sva priplezala k tebi v podstrešnico po brezi... Vse uhode in izhode iz pristave so že zasedli roparji... Samo še znamenja čakajo... Tudi v hiši je izdajstvo... Skozi okno pri bojarovi počivalnici prilezejo v vežo... Vedi naju takoj k njemu... Morda se nama še posreči, da odbijeva tatove, dokler ne pride pomoč...

— Hitimo, hitimo! Reši, reši mojega očeta!

— Za Boga, tiho, gospodičina! Ne vzbujaj nikogar... Nastane hrup — pa je po nas... Pojdi umirit varuško — da ne črhne. Midva s Sokolom — pa za teboj, naglo!

Dočim je šla gospodičina s podstrešja v svojo sobo, poklical je tiho Vasilij Nikitič Sokola, kateri se je naglo spustil po lestvicah s strehe v podstrešje. Gospod in sluga — oba sta se odpasala in slekla povrhnjo suknjo, popravila nože za pasom, ogledala samokrese, vzela vsak jedno svečo od vedeževalnice in pohitela s podstrešja v gospodičino sobo.

V.

Bojar Feodor Ivanovič Kurljetev počiva v svoji počivalnici. Raztegnen z vso svojo veliko bojarsko postavo na visoki postelji, miruje njegovo rejeno telo na mehki pernici, na svilenih vzglavnikih, pod odejo, podšito s soboljimi popki; vrhu te odeje so pa pokrite bojarove noge s prešivanim damaskovim kaftanom.

Trdno zaspal je bojar po nasitni postni večerji, zabeljeni s precejšnjo posodo penečega, inozemskega vina in s kozarcem trdega, uleženega medu. In sanja se mu, da gre iz Moskve, pa hiti za njim carski sel s pomiloščenjem, — da ga kliče car, da bi se povrnil v belokamnato Moskvo; kliče ga k sebi, da bi stopil med svetovalce, da bi

se veselil carjevega veselja... Kar nakrát čuti, da ga nekdo poteguje za rokav in vratnik srajce, da bi ga zbudil iz trdnega spanja.

— No, kaj... tam... še? mrmra bojar v dremoti: — ako... je sel... iz Moskve... naj počaka do jutri...

— Ata! sliši prav tik ušesa tresoč hčerkin glas. — Ata! Zbudi se hitro!... strašna nevarnost nam preti! Neizogibna poguba!

— Kaj pa počenjaš! Ali si zblaznela? Kako, da se ti to sanja? govori bojar, vzdigaje se na svoji postelji:

— Tiho! Za Boga --- tiho! Nikogar ne kliči... Ne daj, da bi to kdo zaslišal... Tatovi, razbojniki so napadli našo pristavo... vse uhode in izhode so zasedli... Takoj prilezejo skozi okno... Iz veže se pritepejo naravnost k troji počivalnici — pod oknom je že lestvice preskrbel za nje Sidorka Bezpjati... On jih je tudi sem privedel...

— Kdo ti je pa to povedal? Kdo te je nalagal? izpraševal jo je bojar nemirno in srdito.

— Nikdo je ni nalagal, bojar, razlegal se je v temi neki znan glas, — ampak čisto resnico je povedal. Da bi te rešil, poslal sem k tebi gospodičino....

— Kdo je tu? kriči bojar ves prestrašen in napenja pogled, da bi spoznal v temi dve visoki postavi.

— To sem jaz, tvoj sosed, Vasilij Tretjak-Mihajlov, in moj sluga Sokol. Izvedela sva slučajno, da te nameravajo napasti — in prišla sva te braniti in počakati na pristavi, dokler ne pride pomoč. Obleci se hitro, bojar, čas ne čaka.

A bojar že ni več poslušal njegovih besed... Naglo je oblačil svoj kaftan, prepasal svoje debelo telo in šaril po steni, iskaje svoj meč, svoje samokrese, svoj lovčji nož.

Med tem je stopil Vasilij Nikitič k durim iz počivalnice v vežo in poslušal, kakor da nekaj pričakuje... Ko se je bojar oblekel in stopil k njemu, zašepetal mu je Sokol na uho :

— Sidorka in njegovi so se dogovorili, da ko v tretjič zapojó petelini, jim odpre tvoj izdajalec okno v veži, še prej pa upihne luč. Le idi !... Vasilij Nikitič že čaka. Takoj, ko zleze Sidorka v vežo, pa ga nabijemo...

— Kje so pa moji hlapci? kje? izpraševal je bojar v groznem strahu.

— Tvoji hlapci, kateri še niso pijani, so že davno zvezani in ležé kakor snopi v služabniških izbah... Štirideset roparjev je prihrumelo — sam Hlopka Bezměn je njih poglavar... Tvoja blagajnica se je zmuznila sem mimo njihovih rok — in po njej se jim cedijo sline....

Tihi, pazljivi koraki so se oglasili v veži. Jedva so škripnile udajajoče se deske pod boso

nogo.... Bled trak luči zasvetil se je v počivalnico iz-pod durij — in ugasnil...

Ta trenotek odprla sta Vasilij Nikitič in Sokol duri na stežaj in zmuznila se v temno vežo, kjer je Sidorka že ugasil luč in prejel za okvir okna. A niti črhiniti ni še mogel, ko sta ga že zagrabili dve krepki pesti za prsa in grlo, dočim mu je zvi-jal nekdo drugi roke za hrbet in privezaval jih za pas.

— Le trdno jih stisni, Sokolček! šepetal je Vasilij Nikitič. — Grlo mu pa zamaši z rokovico, da ne zakriči in jim ne dá znamenja — da bi nam ušli, ti razbojniki! Tako, tako! Dobro! Sedaj ga vrzi v kot... Tam léži, škratov sin!

Ko sta spravila Sidorko v red, je pogumno odprl Vasilij Nikitič dvokrilato okence na stežaj; a sam z zvestim Sokolom je stopil na stran k okni-cam, zadrževal sapo in tiho pričakoval.

Slišalo se je, kako je postavilo dvoje ljudij s pazljivostjo lestvice k veži — in po njih je lezla neka temna, črna, umazana postava. Slišalo se je, kako so se pripogibale lestvice pod to prikaznijo...

Naposled se je prikazala v oknu glava v kosmati kučmi; dve črni roki sta se zagrabili za oboknice in prikazen se je s trudom gnetla skozi okno v vežo.

— Preklican Sidorka! šepetal je neki grob glas, — ni jo prav pogodil, ni mi izbral okno po mojih plečih!

— Pačakaj, prijatelj, odgovoril je Sokol z dobro oponašalnim glasom Sidorke, — ti bodem malo pomagal.

Predno je pa mogel Hlobka Bezměn preriti svoja pleča skozi tesni okvir, mu je nekdo ročno nataknil zanjko na vrat in tako tesno, kakor naglo zadregnil jo, da je razbojnik na mestu omedlel in utihnil... Njegovo dihanje se je ustavilo... Tema se mu je naredila pred očmi, v glavi mu je zašumelo padel je v omedlevico. A niti čutil ni, kako sta ga potegnili Sokol in Vasilij Nikitič z združeno močjo skozi okno v vežo, kako sta mu zvezala roke in noge in vrgla ga v kot zraven Sidorke.

— No, kaj se pa obotavljata? zaglical je Sokol dvema zaostalima razbojnikoma, skušaje oponašati raztrgan bas Hlopke. — Čas je! Kdor je na vrsti, naj spleza notri!

In istotako, kakor s Hlopko, naredila sta pečkovski gospod in Sokol tudi v dvema ostalima razbojnikoma. Ista zanjka ju je objela, ko sta prilezla na okno, in niti zakričati nista več mogla, ko sta bila že zvezana in ležala vstric z drugimi hudobneži v isti veži.

Bojar je vse slišal iz svoje počivalnice, kjer je sedel, trepetaje ne za svoje življenje, ampak za svojo hčer, katera se je stiskala k njegovim prsim, pričakovaje pogina, in goreče molila, molila glasno za svojega očeta in za svojega izvoljenca. V dru-

gem temnem oglu je istotako vzdihovaje molila stara varuška.

— Bojar, rekel je Vasilij Nikitič, stopaje iz veže v počivalnico, — od te strani nam sedaj ne preti več nevarnost. Glavni in najdrznejši zlodeji so že v naših pesteh. Moj Sokolček stoji pri oknu nad njimi s kolom v roki, in naj se le gane kdo ali v okno pokuka — pa se ne gane nikdar več živ z mesta. Sedaj morava vzeti iz tvoje lovske zaloge dve dobri puški in dva samostrela*) in stopiti k oknu, katero je nad krilcem v gorenjem nadstropju. Ako ukrenejo razbojniki ob zori napasti od te strani, treba jih odbiti! Sam si videl, kako zverino ubivam na lovu — menda tudi sovražnika dobro zadenem! Tako se prikrijemo z Božjo pomočjo, dokler ne pride pomoč!

— Delaj, kar hočeš! V vsem imej proste roke, Vasilij Nikitič! rekel je tiho bojar Kurljetjev in ustal, da bi izvršil dobre svete svojega nepričakovanega rešitelja.

Vsa Hlopkina druhal, katera je nenadoma po noči napadla pristavo bojara Kurljetjeva, se je naglo in ročno odkrižala bojarskih poslov. Dvoje beračev, na videz „ubogi popotniki“, prosili so še na predvečer prenočišča na bojarskem dvoru, upijanili del hlapcev z dvema steklenicama nekakega žganja z omamljajočim zelenjem, odpravili besne pse s cvrtniki — odprli vrata svojim roparskim

*) Armband.

bratom, drznim, krepkim mladičem, kateri so takoj vse hlapce povezali in zaprli v služabniške izbe. Kdor se je protivil, temu so grozili s kistenjem — in še predno je minila jedna ura, bila je že vsa pristava bojara Kurljetjeva v oblasti razbojnikov, kateri so povsod razstavili svoje straže in začeli gospodariti po bojarskih hramih, kletih in kaščah, kakor na svojih domih. Sam Hlopka, z dvema nadopolnima tovarišema, bi bil moral na znak izdajalca Sidorke zlezti v vežo, zadušiti bojara v počivalnici, polastiti se njegove blagajnice in odpreti vsej druhalj duri, da bi šla v dvor, na belo kriljce.

A že so petelini v tretjič zapeli, že je minilo več nego jedno uro, odkar je splezal Hlopka s tovarišema v hišo, — a duri na kriljce se niso še odprle. Minila je še jedna ura — začelo se je daniti — a o poglavarju in pomočnikih ni ne duha, ne sluha. . .

— Vidi se, da so ti vragi zlezli tam čez ušesa v zlato in segli čez lahte v bisere! mrmrali so razbojniki, potepaje se v kopah po dvorišču okolo hiše, ne da bi smeli kaj začeti brez glavarjevega povelja.

— Gotovo! Pohlepnili so po njem! Sedaj bi jih menda niti za ušesa ne potegnil od bojarske blagajnice.

— Kaj bratci? Ali bi ne bilo dobro pokukati, kaj delajo tam v bojarski hiši? Kako gospodarijo?

— Zakaj pa ne? Saj so še sedaj pri vežinem oknu postavljene vrvne lestvice. Gre naj, kdor je pogumnejši!

— Vanjka Sič je dober plezalec! Na katerokoli drevo hočeš ti spleza!

— Splezaj, Vanjka! Kaj bi čakal! No, splezaj! zakričala je druhal na visokega, korenjaškega mladiča v raztrganem ovčnjaku s sekiro in kistenjem za pasom.

— Kaj bi se šalili! Pravega poslanika ste dobili!

— Splezaj, pravimo! Mi pojdemo pa za teboj! Saj te ne izdamo! Le splezaj! prigovarjala mu je druhal in približala se mu.

— Ah sitneži!.. No, pa pojdem! Kaj bodem pa videl — tega vam ne povem... Hočeš-nočeš, iti bodec moral sami!

In s tolpo kakih deset razbojnikov šel je k lestvicam, pljunil na dlan svojih rok in drzno začel plezati.

Jedva je vtaknil glavo v okence, kar nekdo gori grozno zakriči:

— Kako, da se predrznež, divjak, svoj umazani rilec utikati v bojarske hiše?

Vanjka je strašno zarijovel — in cmoknil na tla, kakor meh, z razkrojeno črepinjo. Razbojniki so se migom razkropili od lestvic na vse strani; niti v glavo ni padlo nikomur, da bi plezal za Vanjko.

— Tovariši! Nič dobrega ne kaže! V hiši je menda kak hlapec? pogovarjali so se razbojniki.

— Kdo bi bil drugi v njej, kakor stari bojar in dekle. Saj je Sidorka pravil, da po noči ostane v hiši samo on in bojar!...

— Kdo bi pa bil Vanjki glavo presekal?

— Bog ve? morda pa sam Hlopka — ker je splezal brez dovoljenja!

— Če prav! Mi pojdemo pa kar čez kriljce. Krepko, tovariši, naravnost tja na kriljce, — ulomimo vrata! Privlečimo bruna, kako brv, in razdrobimo vse! Glej ga no, starega peklenskega glavarja! ti gvamp požrešni, ti! Vse bi rad s svojo roko pograbil! Ne, motiš se! Le udarimo!

In zbrali so se razbojniki v trumo ter s krikom šli proti kriljcu. Predno so pa prišli po dvoru h kriljcu, odprli sta se dve okenci v gornjem nadstropju bojarove hiše, iz nju sta se pokadila dva siva oblačka, dva strela sta nakrāt zagromela, in dvoje razbojnikov zvalilo se je s skokom na sneg in pobarvalo ga z rdečo krvjo.

Tolpa je odnesla pete in zopet se je združila v posvetovanje na drugem koncu dvorišča.

— E - e bratci! Taka je stvar! To pomeni, da nas je Sidorka izdal! Našega glavarja je zvalil v past! Kaj pa sedaj!?

— Kaj neki! dejali so najdrznejši v krdelu, — ničesar drugega, kakor zapaliti vso pristavo! Napravimo gromado, pomaknemo jo k hiši in užge-

mo tako luč, da se nas bo še dolgo spominjal bojar Kurljetjev!

Rečeno - storjeno. Pohiteli so čez dvorišče, razšli se po hlevih, senikih in steljnikih, privlekli na dvorišče velike naročaje slame in prav zraven hiše napravili ogenj na treh krajih. Svetlo je zagorel ogenj, pokali so okolo hiše navaljeni kupi suhljadi in slame, kopice dima so se valile... Grozen krik se je razlegal v hiši... Radosten in zloben vik bil je odgovor razbojnikov.

A kaj pa to? Od daleč slišijo se po cesti k pristavi zvončki, glasen krik, konjska kopita. . . . Sneg se kadi pod sanmi, razkopava ga divje dirjanje dvajset trojk, katere na vso sapo priganjajo proti Kurljetjevi pristavi k rešitvi bojara sosedni plemiči in bojarski sinovi, ki so se zbrali na poklic Vasilija Nikitiča, kateri je še na predvečer razposlal svoje hlapce po soseski. In sedaj se peljejo proti pristavi; sedaj skačejo s sanij oboroženi možje in s krikom trumoma skačejo na dvorišče čez vrt, čez ograjo, čez črn polomljen plot.

— Obkolili so nas! Bežimo! Raztresimo se! Živi jim ne smemo priti v roke! kričali so razbojniki in razpršili se na vse strani.

— Ubij jih! Ne prizanašaj! kričali so jim nasproti plemiči s svojimi hlapci in s sulicami, s puškami v rokah drvili od vsed stranij na razbojnike.

Dočim so jedni gasili ogenj, so drugi bili in vezali razbojnike. Krik, stok, psovanje, streljanje, pokanje in žvenketanje orožja — vse se je združilo za nekoliko trenutkov v splošen hrup in šum v splošnem obupnem klanju.

VI.

Drugi dan, na božični praznik, bil je bojar Kurljetjev pri župnijski maši, kakih šest vrst od pristave, povabil k sebi svečenika in druge duhovnike na častni bojarski obed in prosil ga, da bi imel v njegovi hiši zahvalno molitev in poškrpil vse poslopje z blagoslovljeno vodo, ker ga je Bog rešil velike nevarnosti.

Na ta obed in na to molitev povabil je bojar tudi vse one sosedne plemiče, kateri so ga rešili neizogibnega pogina. Ko so duhovniki odpeli molitev in vsi gosti stopili za gospodarjem v obednico, prijel je bojar Kurljetjev Vasilija Nikitiča za roko, vedel ga na sredo obednice in poklonil se mu pred vsemi do tal.

Vasilij Nikitič je ostrmel, onesvestil se in tako oslabil, da starčka niti vzdigniti ni mogel. Priskočili so drugi plemiči, prijeli bojara pod roke; a ni hotel ustati.

— Ne, prijatelji, trikrat moram se mu pokloniti do nog! Predrznil sem se ponašati pred njim s svojim rodom, razžalil sem ga brez uzroka, —

kakó mi je pa on vse to poplačal! Nočem ti ostati na dolgu, dragi sosed! Zato te prosim ponižno, trikrat klanjaje se ti do tal, sprejmi od mene v spomin dar, kateri ti darujem od srca...

— Bojar, rekel je goreče Vasilij Nikitič, — saj veš, da ne hrepenim po darovih!

— Lažeš! tega daru pač ne zavržeš!

— In bojar je glasno plosknil z rokama...

Vrata sosedne sobe so se odprla, in stara varuška privedla je iz nje Natalijo Feodorovno v beli sukneni obleki pod gostim pajčolanom.

— To je moj dar ob današnjem velikem prazniku! rekel je bojar in pokazal Vasiliju na Natalijo. — Oče Semen, blagoslovi mojo hčer, predno nam prinesó obed... Drage volje jo izročim bojarskemu sinu Vasiliju Tretjaku-Mihajlovu. Razvidel sem, da je on jednak po svojem srcu vsakemu, tudi najimenitnejšemu bojarskemu rodu na časti in na stanu!

Vasilij Nikitič, katerega je sreča kar zmešala, skočil je poljubovat roke svojemu bodočemu tastu, a ta mu ni pustil in krepko, krepko objel ga.

— Danes je pa reš praznik! govorili so okrog sosedni plemiči, in čista, vzvišena radost jim je polnila srce z istinito praznično toploto in lučjo.

Já jsem Slovan.

Já jsem Slovan s duší, s tělem,
to vyznávám v světě celém,
pýchu tu mé srdce zná;
bratrů mám, co jaro květů!
Ať je světů co chce světů:
Slovan všude bratry má.

Plujte Labem ku severu,
kdež je země v pološeru,
Balt kde vlny pozvedá:
bratrů tam, co jaro květů!
Ať je světů co chce světů:
Slovan tam své bratry má.

Proto hlásám v světě celém,
že jsem Slovan s duší s tělem,
pýchu tu, že srdce zná;
bratrů mám, co jaro květů,
ať je světů co chce světů:
Slovan ušude bratry má.

A, a,	А, а,	N, n,	Н, н,
B, b,	Б, б,	O, o,	О, о,
C, c,	Ц, ц,	P, p,	П, п,
Č, č,	Ч, ч,	R, r,	Р, р,
D, d,	Д, д,	S, s,	С, с,
E, e,	Е, е,	Š, š,	Ш, ш,
F, f,	Ф, ф,	T, t,	Т, т,
G, g,	Г, г,	U, u,	У, у,
H, h,	Х, х,	V, v,	В, в,
I, i,	И, и,	Z, z,	З, з,
J, j,	Ј, ј,	Ž, ž,	Ж, ж,
K, k,	К, к,		Lj lj Љ љ
L, l,	Л, л,		Nj nj Њ њ
M, m,	М, м,		Šč šč ШЧ шч

Pesem obsojencev.¹⁾

(Ruski zl. Nekrasov.)

Товариши, нај звенé лопате,
Замáн нам семкај не велé,
Заман насул Бог руде злате
Ни в ведра матере землѐ.

Дбклер јих кај, мочи́ ле трати,
Не штеди рок, не бој се мук;
Ко Русија па обогáти
Захвали вестно наш се — внук.

О делу тежкем ни замуднем
Нај лије пот ко пóток з нас,
Нај змрзне на телесу труднем,
Ко се починемо за час.

Нај ту гладу ни жеје мремо,
Нај мраз претреса нас резáк,
Сај камен²⁾, ки га тлом отмемо,
По году вендар нјеј³⁾ је веáк!

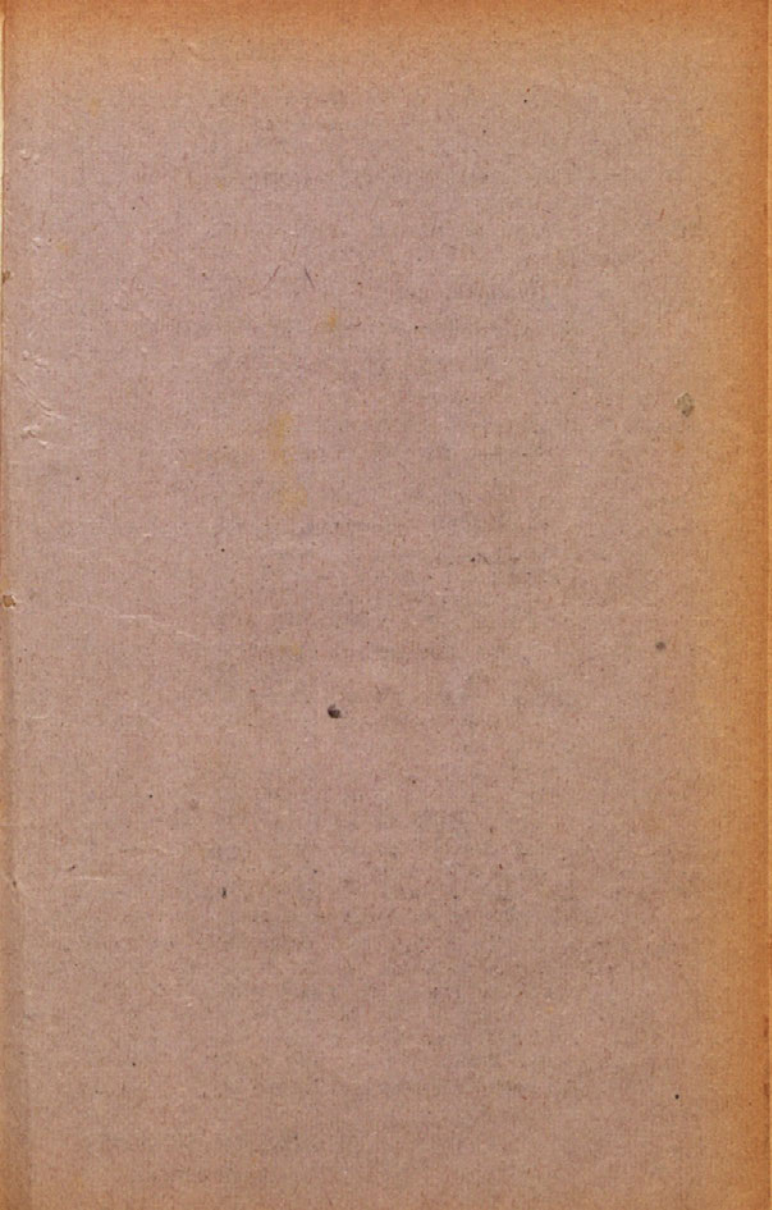
Preložil Ivan Vesel-Vesnin.

1.) т. ј. obsojencev v rudnike.

2.) т. ј. kos rude

3.) т. ј. Rusiji.

Vsa pesem je rezko sarkastična.

Slovanska knjižnica

izhaja v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček v Gorici vsakih 14 dñij v snopičih od 3 do 5 pol. Cena posamičnemu snopiču je 12 kr., za naročnike pa po 10 kr. Naročnino je pošiljati naprej in če le mogoče najmanj za 10 snopičev skupaj.

Doslej so izšli sledeči snopiči:

Snopič 1. obsega na 80. str. zgodovinsko povest „Ratmir“; češki spisal Jan Vávra, poslovenil Petrovič. Dodan je zgodovinski spis o dobi, ko se je vršila ta povest.

Snopič 2. Stranij 64. I „Pojdimo za Njim“, povest. II „Angelj“, slika iz poljskega življenja. Spisal Henrik Sienkiewicz, prvo poslovenil Petrovič, drugo † Fran Gestrin. — III. Dodana je krasna hrvaška pesem „Stanku Vrazu“, spjevalo August Senoa.

Snopič 3. Stranij 68. I „Slučajno“, povest; ruski spisal P. N. Polevoj. Poslovenil J. Kogej.

II „Amerikanci“, povest; spisal I. I. Jasinski, poslovenil J. Kogej. — Dodan je spisec o pisatelju Polevem.

Snopič 4. „Protivja“, povest iz slovaškega življenja; spisala Ljudmila Podjavorinská, poslovenil Anonym. — Dodatek o Slovaki in pisateljici. — Azbuka za Slovence, Srbe in Ruse. — Gregorčičevi pesmi „Domovini“ in „Pri mrtvaškem odru“ v azbuki.

5. Snopič. I „Cesarja je bil šel gledat“. Humoreska. — II „Pravda“. Humoreska. — III „Prevžitkar“. Povest. Vse tri iz lužiškega jezika poslovenil Simon Gregorčič ml. — IV. Članek: „O baltiških Slovanih in Lužičanih“. Spisal Simon Gregorčič ml.

Snopič 6. in 7. — I „Stara Romanka“. Povest. Poljski spisala E. Orzeszkova; preložil Vekoslav Benkovič.

Šesti in sedmi snopič obsegata po tri tiskane pole, ker so poprejšnji obsegali dve poli ali 32 stranij nad povprečno velikost. — Umevno je, da je težko urejati gradivo takó, da bi bili vsi snopiči enako veliki; zato so jedni večji in drugi manjši, celo leto pa se vse poravná, kakor se godi pri vseh enakih književnih podjetjih.

Snopič 8. — I „Mati Zlatko“. Češki spisal Jos. D. Konrad; preložil Vekoslav Benkovič. — II „Pogumnim Bog pomaga“. Božična pripovedka. Ruski spisal P. N. Polevoj; preložil J. J. Kogej. — III. a. „Matrne solze“. Pesem. Ruski zložil Nekrasov. b. „Pesem obsojencev“. Pesem istega pesnika. Obé preložil Iv. Vesel-Vesnin. c. „Slovan jsem“. Češka, tudi Slovencem dobro znana pesem.

„Goriška tiskarna“

A. Gabršček.